

نقش ممیزی سبک‌های هویت در تشخیص استفاده آسیب‌زا از اینترنت در دانش‌آموزان؛ تحلیل تابع

تشخیصی

جمیله قناعتی کاشانی^۱، دکتر علیرضا شکرگزار^۲، دکتر گیتی همتی راد^۳

۱. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، گروه روانشناسی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

۲. عضو هیئت‌علمی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، گروه روانشناسی، تهران، ایران.

۳. عضو هیئت‌علمی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، گروه روانشناسی، تهران، ایران.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره چهل و دوم، فروردین‌ماه ۱۳۹۹، صفحات ۲۰-۱۱

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش ممیزی سبک‌های هویت در تشخیص استفاده آسیب‌زا از اینترنت در دانش‌آموزان بود. طرح پژوهش، تابع تشخیص دوگروهی بود. جامعه موردبررسی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ بودند. به این منظور تعداد ۳۰ دانش‌آموز دارای استفاده آسیب‌زا از اینترنت و ۳۰ نفر بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت به شیوه در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه سبک‌های هویت برزونسکی و همکاران (۲۰۱۳) پاسخ دادند. داده‌های گردآوری‌شده با آزمون تحلیل تشخیص تجزیه و تحلیل شد. نتایج تحلیل ممیزی نشان داد که با کمک سبک‌های هویت می‌توان اعتیاد به تلفن همراه را پیش‌بینی کرد. تحلیل ممیزی توانست با ۸۱/۷ درصد پیش‌بینی صحیح دانش‌آموزان دختر را به دو گروه با و بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت طبقه‌بندی نماید. نتایج این پژوهش نشان‌دهنده اهمیت این متغیرها در امکان تمایز گذاری بین دانش‌آموزان با و بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت همراه بوده و لذا می‌توان از این متغیرها در بحث پیشگیری از رفتارهای آسیب‌زا از ناشی از اینترنت توسط مشاوران و روانشناسان استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های هویت، استفاده آسیب‌زا از اینترنت.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره چهل و دوم، فروردین‌ماه ۱۳۹۹

مقدمه

ورود هر فناوری جدید به جوامع، باعث ایجاد تغییرات مثبت یا منفی در زندگی بشر می‌شود. عوامل متعددی نوع تأثیر فناوری، از جمله نوع استفاده از آن را تعیین می‌کند. اینترنت به‌عنوان یکی از فناوری‌های قرن حاضر، به علت جذابیت‌های خاص برای برخی از افراد، موجب شکل‌گیری «اعتیاد به اینترنت» به افراد شده است (ملک احمدی و جعفریان، ۱۳۹۱). فردی که بیشتر از آنچه قصد کرده، از اینترنت استفاده کند (در زمان و تعدد)، در کنترل این رفتار ناتوانی نشان دهد، آن را با دیگر فعالیت‌ها و گرایش‌ها تداخل دهد و باعث ناراحتی و آزار عاطفی شود؛ به عبارت دیگر چنین استفاده‌ای از برنامه‌های آنلاین، کاربر را در معرض عواقب نامطلوب مختلفی قرار دهد (متقی و صفایی، ۱۳۹۶). بر اساس نتایج یک پژوهش اینترنت نقش مهمی در زندگی نوجوانان ایفا می‌کند. در کنار مزایای زیاد این فناوری استفاده بیش‌ازحد از اینترنت می‌تواند آسیب‌زا و مشکل‌آفرین باشد. سبک‌های هویت می‌توانند واریانس استفاده آسیب‌زا و مشکل‌آفرین از اینترنت در نوجوانان را تبیین کنند (پدنگار و تونگ^۱، ۲۰۱۷).

بر اساس نظریه شناختی-اجتماعی برونسکی، سبک‌های هویت شامل هویت اطلاعاتی^۲، هنجاری^۳، سردرگم یا اجتنابی^۴ و تعهد هویت^۵، ترجیح نسبی افراد برای به‌کارگیری شیوه‌های خاص حل مسائل هویتی و پردازش اطلاعات مربوط به خود است. بر اساس این نظریه پردازش اطلاعات هویتی بر اساس چهارچوب خود-ارجاعی^۶ بوده و افراد تعارضات^۷ و بحران‌های^۸ هویتی را از طریق تعویق^۹ (تمایل به تعویق انداختن در مورد رویدادهای اطراف تا زمانی که بتواند آن‌ها را ارزیابی کند)، تحلیل هنجاری (همنویی با انتظارات و دستورهای افراد مهم و گروه مرجع) و اجتناب (تأخیر انداختن در موقعیت‌های تعارض انگیز و تصمیم‌گیری) طی می‌کنند (برونسکی، ۲۰۱۱؛ به نقل از یانگ، هولدن و کارتر^{۱۰}، ۲۰۱۸). با توجه به آنچه گفته شد اینترنت، از پیشرفته‌ترین تکنولوژی-های نوین ارتباطی است. برخلاف کاربردهای مثبت تلفن همراه، وجود رفتارهای افراطی و عوارض زیان‌آور ناشی از آن به‌ویژه استفاده آسیب‌زا از اینترنت در نوجوانان، توجه همگان را به خود جلب کرده است. در این شرایط عدم شناخت کافی نسبت به چگونگی استفاده از آن در کنار جذابیت‌های آن موجب شده که در سال‌های اخیر پدیده‌ای به نام استفاده آسیب‌زا از اینترنت به وجود آید. با توجه به این مهم شناخت متغیرهای مهم شخصیتی و تحولی تأثیرگذار بر آن می‌تواند تلویحاتی کاربردی را سازمان آموزش و پرورش و مراکز مشاوره و روان‌شناختی در پی داشته باشد. در راستای رسیدن به این هدف مهم، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سوال بود که آیا سبک‌های هویتی قادر به تشخیص و طبقه‌بندی دانش‌آموزان به دو گروه با و بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت می‌باشند؟

1. Pednekar & Tung

2. information-oriented

3. normative

4. diffuse-avoidant identity styles

5. commitment

6. self-referent

7. conflicts

8. crises

9. procrastination

10. Yang, Holden & Carter

روش پژوهش

پژوهش حاضر دارای طرح تابع تشخیص دوگروهی بود. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری پژوهش را دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ به تعداد ۹۵۰۰ نفر تشکیل دادند. با توجه به محاسبات انجام‌شده، حجم نمونه از طریق فرمول کوکران به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای از نوع تصادفی ۴۰۰ نفر برآورد شد. برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش پس از انجام هماهنگی‌های لازم با آموزش و پرورش شهرستان شهریار به کلاس درس دانش‌آموزان دختر مراجعه کرده و از بین آن‌ها به روش نمونه‌گیری در خوشه‌ای مرحله‌ای از نوع تصادفی افراد نمونه انتخاب شدند. سپس پرسشنامه‌های پژوهش برای پاسخگویی در اختیار این افراد قرار داده شد. در ابتدای پرسشنامه اصول اخلاقی پژوهش نوشته شد و طی آن شرکت آزادانه و داوطلبانه و محرمانه ماندن پاسخ‌ها شرح داده شده بود. این اصول برای آن‌ها خوانده شد و از آن‌ها رضایت شفاهی جهت شرکت در پژوهش دریافت شد. سپس بر اساس دستورالعملی که در بالای پرسشنامه‌ها نوشته شده بود از آن‌ها خواسته شد تمامی سوالات را به‌دقت بخوانند تا حد امکان سوالی را بی‌پاسخ نگذارند. پژوهشگر بر روند اجرای پرسشنامه‌ها نظارت داشت و تمامی پرسشنامه‌ها تکمیل گردیده و هیچ پرسشنامه‌ای بدون پاسخ باقی نماند. از بین ۴۰۰ نفر پرسشنامه تکمیل شده برحسب نمره ۳۶ و بالاتر در پرسشنامه استفاده آسیب‌زا از اینترنت دانش‌آموزان دارای استفاده افراطی و دانش‌آموزان عادی شناسایی و گروه‌بندی شدند. به این صورت که تعداد ۳۰ پرسشنامه از بین پرسشنامه‌های گردآوری شده به‌عنوان استفاده‌کنندگان آسیب‌زا شناسایی شدند. همچنین ۳۰ نفر پرسشنامه که نمره پرسشنامه استفاده آسیب‌زا آن‌ها پایین‌تر از نمره ۳۶ بود به‌عنوان افراد گروه عادی انتخاب شدند تا گروه‌ها از نظر تعداد هم‌تا و برابر باشند. بعد از گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌های پاسخ‌های دانش‌آموزان با روش‌های آماری مناسب تجزیه و تحلیل گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در سطح استنباطی از تحلیل تابع تشخیصی (تحلیل ممیزی)^۱ استفاده شد. ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ بود.

ابزار پژوهش

پرسشنامه سبک‌های هویت^۲ (RISI) برزونسکی^۳ و همکاران (۲۰۱۳): این پرسشنامه ۴۰ سوال دارد که چهار مؤلفه هویت اطلاعاتی^۴ با سوالات ۲، ۵، ۶، ۱۶، ۱۸، ۲۵، ۲۶، ۳۰، ۳۳، ۳۵ و ۳۷؛ هویت هنجاری^۵ با سوالات ۴، ۱۰، ۱۹، ۲۱، ۲۳، ۲۸، ۳۳، ۳۴ و ۴۰؛ هویت سردرگم یا اجتنابی^۶ با سوالات ۳، ۸، ۱۳، ۱۷، ۲۴، ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۶ و ۳۸؛ تعهد هویت^۷ با سوالات ۱، ۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۲۰، ۲۲ و ۳۹ را اندازه‌گیری می‌کند. سوالات بر اساس یک طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شوند. به این صورت که کاملاً مخالفم ۱ نمره، مخالفم ۲ نمره تا حدودی موافقم ۳ نمره، موافقم ۴ نمره و کاملاً موافقم ۵ نمره تعلق می‌گیرد (برزونسکی

1. discriminant function

2. Revised Identity Style Inventory (RISI)

3. Berzonsky

4. information-oriented

5. normative

6. diffuse-avoidant identity styles

7. commitment

و همکاران، ۲۰۱۳). سوالات ۹، ۱۲، ۱۵، ۳۹ به صورت معکوس نمره گذاری می شود به این ترتیب که کاملاً مخالفم ۵ نمره، مخالفم ۴ نمره، تا حدودی موافقم ۳ نمره، موافقم ۲ نمره و کاملاً موافقم ۱ نمره تعلق می گیرد. آلفای کرونباخ برای هویت اطلاعاتی ۰/۷۳، هنجاری ۰/۶۷ و سردرگم/اجتنابی ۰/۶۹ به دست آمده است (پور ابراهیم، حیدری و خوش کنش، ۱۳۹۰). همچنین در یک پژوهش دیگر جهت بررسی همسانی پرسشنامه آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمده است (اکبری، خوش چین گل، نادری فر و موسی زاده، ۱۳۹۸). روایی همگرایی توسط سازندگان بررسی و نشان داده شده است که ضریب همبستگی با پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ برای هویت اطلاعاتی ۰/۳۱، هنجاری ۰/۳۰ و سردرگم-اجتنابی ۰/۳۸ به دست آمده است که در سطح ۰/۰۵ معنی دار گزارش شده است که نشان دهنده روایی همگرایی پرسشنامه است (برزونسکی و همکاران، ۲۰۱۳). همچنین بررسی همسانی درونی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ نشان داد که پرسشنامه پایایی مطلوبی دارد و ضرایب آلفای کرونباخ برای هویت اطلاعاتی ۰/۶۲، هنجاری ۰/۶۵ و سردرگم-اجتنابی ۰/۶۹ و کل پرسشنامه ۰/۷۱ به دست آمده است (بوزیزگارنه و فیلیپ^۱، ۲۰۱۷). همچنین آلفای کرونباخ اطلاعاتی ۰/۷۹، هنجاری ۰/۷۱ و سردرگم-اجتنابی ۰/۷۳ به دست آمده است (دیوی و سولمن^۲، ۲۰۱۷). همچنین در یک پژوهش دیگر ضرایب آلفای کرونباخ برای هویت اطلاعاتی ۰/۸۱، هنجاری ۰/۶۳، سردرگم-اجتنابی ۰/۷۱ و به روش بازآزمایی برای سبک هویت اطلاعاتی ۰/۸۴، هنجاری ۰/۶۴ و سردرگم-اجتنابی ۰/۷۳ گزارش شده است (زوکایوسکینه، تروسکائوسکایتِه-کونویسنس، کانیسونسسته و کروستی^۳، ۲۰۱۸). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل سوالات ۰/۷۳ به دست آمده است.

پرسشنامه استفاده آسیب زا از اینترنت^۴ (IAUQ) کالوو-فرانسس^۵ (۲۰۱۶): این پرسشنامه از جدیدترین مقیاس های خودگزارشی در این حیطه به شمار می رود که دارای ۱۲ سوال است و دو مؤلفه تحریک پذیری با سوالات ۱، ۲، ۱۱ و ۱۲؛ اختلال کارکردی با سوالات ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ را اندازه گیری می کند. نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت می باشد به این صورت که کاملاً مخالفم ۰ نمره، مخالفم ۱ نمره، نظری ندارم ۲ نمره، موافقم ۳ نمره و کاملاً موافقم ۴ نمره تعلق می گیرد. در داخل ایران برای بررسی قابلیت اعتماد پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب برای کل سوالات ۰/۹۱، تحریک پذیری ۰/۹۰ و اختلال کارکردی ۰/۷۰ به دست آمده است. همچنین اعتماد پرسشنامه با روش بازآزمایی محاسبه شده است که ضریب همبستگی پیرسون ۰/۸۰ به دست آمده است (متقی و صفایی، ۱۳۹۶). آلفای کرونباخ پرسشنامه برای بررسی اعتماد پرسشنامه توسط سازندگان برای زنان ۰/۹۱ و برای مردان ۰/۸۹ گزارش شده است که نشان دهنده اعتماد بسیار خوب این پرسشنامه است. همچنین دارای ضریب دونیمه سازی ۰/۸۶ برای دو جنس بوده است (کالوو-فرانسس، ۲۰۱۶). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل سوالات ۰/۷۳ به دست آمده است.

1. Bouizegarene & Philippe

2. Dewi & Suleeman

3. Žukauskienė, Truskauskaitė-Kunevičienė, Kaniušonytė & Crocetti

4. Internet Abusive Use Questionnaire (IAUQ)

5. Calvo-Francés

یافته‌ها

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دو گروه دانش‌آموزان با و بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت

متغیرهای پژوهش	استفاده‌کنندگان آسیب‌زا		گروه عادی		نرمال بودن
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
هویت اطلاعاتی	۱۶/۱۳	۲/۰۸	۱۷/۹۰	۳/۹۴	آماره آزمون Z سطح معناداری ۰/۱۴۲
هویت هنجاری	۱۶/۰۰	۲/۱۵	۱۸/۱۳	۳/۴۶	۰/۳۴۰
هویت سردرگم/اجتنابی	۱۶/۲۷	۲/۶۵	۱۴/۶۷	۱/۶۰	۰/۴۷۰
تعهد هویت	۱۵/۷۳	۲/۱۸	۱۸/۳۳	۳/۸۲	۰/۶۵۲

جدول ۱- یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دو گروه دانش‌آموزان با و بدون استفاده آسیب‌زا از اینترنت را نشان می‌دهد. آزمون کلموگروف اسمیرنوف تک نمونه‌ای همان‌گونه که مشاهده می‌شود توزیع نمرات متغیرهای پژوهش با ۹۵ درصد اطمینان طبیعی است. از آنجایی سطوح معناداری آماره‌های نرمال بودن بزرگ‌تر از ۰/۰۵ هستند ($P > 0.05$)، لذا توزیع نمرات دارای توزیع نرمال است. برای انجام تحلیل تابع تشخیصی، پیش‌فرض همچون خطی آزمون ام‌باکس انجام شد که نتایج آن امکان استفاده از این روش را تایید کرد ($M\ Boxes = 22/552$; $sig = 0.071$).

جدول ۲. نتایج آزمون برابری میانگین‌ها

متغیرهای پیش‌بین	لامبدای ویلکز	آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	معناداری
هویت اطلاعاتی	۰/۹۲۵*	۴/۷۱۳	۱	۵۸	۰/۰۳۴
هویت هنجاری	۰/۸۷۶*	۸/۲۲۴	۱	۵۸	۰/۰۰۶
هویت سردرگم/اجتنابی	۰/۸۷۹*	۷/۹۹۶	۱	۵۸	۰/۰۰۶
تعهد هویت	۰/۸۴۷*	۱۰/۴۹۲	۱	۵۸	۰/۰۰۲

* مقادیر آماره F در سطح $P < 0.01$ معنی‌دار هستند.

در جدول ۲ نتایج آزمون برابری میانگین‌ها ارائه شده است که نتایج بیان‌کننده تفاوت بین میانگین دو گروه در سبک هویت بود.

جدول ۳. خلاصه نتایج تابع‌های تشخیصی

شاخص	آماره
تابع	۱
مقدار ویژه	۰/۵۰۸
همبستگی کانونی	۰/۵۸۱
مجذور همبستگی کانونی (ضریب تعیین)	۰/۳۳۷
لامبدای ویلکز	۰/۶۶۳
خی دو	۲۳/۰۲۲
درجه آزادی	۴
معناداری	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۳- حاصل از تحلیل تابع تشخیصی و بررسی تابع های متعارف^۱ نشان داد که با توجه به مقدار ویژه^۲ و همبستگی کانونی به دست آمده، می توان گفت که تابع تشخیص از قدرت تمیز خوبی برای تمایز دو گروه دانش آموزان با و بدون استفاده آسیب زا از اینترنت بهره مند است و ۳۳/۷٪ درصد از واریانس تفاوت دو گروه ناشی از متغیرهای پیش بین است. همچنین با توجه به مقدار لامبدای ویلکز، درجه آزادی تابع و معناداری آن، نتایج بیان کننده معناداری تابع تشخیص است.

جدول ۴. ماتریس ضرایب استاندارد و ساختاری متغیرهای پژوهش

متغیرهای پیش بین	ضرایب ساختار	ضرایب استاندارد
هویت اطلاعاتی	۰/۵۹۶	۲/۱۸۵
هویت هنجاری	۰/۵۲۸	۱/۷۰۹
هویت سردرگم/اجتنابی	۰/۵۲۱	۰/۶۱۱
تعهد هویت	۰/۴۰۰	۱/۰۹۴

ضرایب استاندارد و ساختاری متغیرهای پژوهش در جدول ۴- ارائه شده است. متغیرهای با ضرایب ساختاری ۰/۳ و بالاتر، نسبت به سایر پیش بین ها در تعیین بعد ایجاد شده توسط تابع تشخیص، اهمیت توجه برانگیزی دارند. در جدول ۵ نتایج حاصل از طبقه بندی گروه ها توسط تابع تشخیص آمده است.

جدول ۵. فراوانی و درصد نتایج طبقه بندی در گروه های عادی و استفاده کنندگان آسیب زا از اینترنت

گروه بندی	عضویت گروهی پیش بینی شده		کل
	استفاده کننده آسیب زا	گروه عادی	
طبقه بندی اصلی	۲۳ (۷۶/۷ درصد)	۷ (۲۳/۳ درصد)	۳۰
گروه عادی	۴ (۱۳/۳ درصد)	۲۶ (۸۶/۷ درصد)	۳۰

بر اساس جدول ۵ می توان گفت که تابع تشخیصی حاضر در پیش بینی ۷۶/۷ درصد از دانش آموزان دارای استفاده آسیب زا از اینترنت و ۸۶/۷ درصد از دانش آموزان بدون استفاده آسیب زا از اینترنت به درستی عمل کرده است. در کل تحلیل تابع تشخیص برای ۸۱/۷ درصد موارد پیش بینی استفاده آسیب زا از اینترنت موفقیت آمیزی داشته است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش ممیزی سبک های هویت در تشخیص استفاده آسیب زا از اینترنت در دانش آموزان بود. نتایج تحلیل ممیزی نشان داد که با کمک سبک های هویت می توان اعتیاد به تلفن همراه را پیش بینی کرد. تحلیل ممیزی توانست با ۸۱/۷ درصد پیش بینی صحیح دانش آموزان دختر را به دو گروه با و بدون استفاده آسیب زا از اینترنت طبقه بندی نماید. این نتیجه به دست آمده با نتایج تحقیقات پدنگار و تونگ (۲۰۱۷) همسویی دارد. در تبیین این نتیجه به دست آمده می توان گفت که طبق دیدگاه برزونسکی افراد دارای سبک هویت سردرگم اجتنابی تمایل دارند روبرو شدن با تعارضات و مسائل هویتی را به تعویق بیندازند. آنان در موقعیت هایی که مجبور به انتخاب هستند رفتارشان تحت تأثیر استلزامات بیرونی آنی و لحظه ای شکل می گیرد. همچنین افراد

1. canonical functions

2. eigenvalue

برخوردار از چنین سبک هویتی دارای تعهدات ضعیف، مکان مهار بیرونی، برانگیختگی، خودمعلولی و وضعیت هویتی سردرگم (بدون تجربه بحران هویت و فاقد تعهد نسبت به اهداف خاصی) هستند. افراد دارای چنین ویژگی‌هایی وقت خود را بیشتر در اینترنت و دنیای مجازی سپری کنند و کمتر وقت خود را به موقعیت‌های اجتماعی اختصاص دهند تا اینکه از تعارضات و مسائل هویتی جلوگیری نمایند؛ بنابراین این افراد با دوری جستن از بررسی و ارزیابی اطلاعات مربوط به هویت در دنیای واقعی، موفق به تشکیل هویت نمی‌شوند (برزونسکی ۲۰۱۱؛ به نقل از مرتضایی و رحیمی‌نژاد، ۱۳۹۵). همچنین طبق نظریه سبک‌های هویت برزونسکی افراد دارای سبک هویت اطلاعاتی، اطلاعات مربوط به خود را قبل از رفع تعارضات هویت و شکل‌گیری تعهدات با تفکر و تأمل جستجو، پردازش و ارزیابی می‌کنند. آنان درون‌نگر، نسبت به دیدگاه‌های خود شکاک، برخوردار از تفکر باز، علاقمند به یادگیری چیزهای جدید در رابطه با خود و مایل به ارزیابی و اصلاح هویت خود با توجه به بازخورد ناهماهنگ هستند. همچنین افراد دارای سبک اطلاعاتی از سطح تعهدات بالا و وضعیت هویت کسب‌شده برخوردار هستند؛ بنابراین بدیهی است که افراد دارای چنین خصوصیتی برخلاف افراد با سبک سردرگم اجتنابی وقت خود را بیشتر در اینترنت و دنیای مجازی سپری نکنند، بلکه پس از یک دوره جستجوگری در دنیای واقعی نسبت به اهداف و ارزش‌های خاصی متعهد شوند. افرادی که دارای سبک‌های هویت اطلاعاتی هستند آگاهانه و به‌طور فعال به جستجوی اطلاعات و بررسی قرار می‌دهند. این افراد سخت‌کوش، خودتنظیم، دارای عزت‌نفس بالا، درون‌گرا، دارای منبع کنترل درونی خودآگاه، دارای قدرت حل مسئله و پیچیدگی شناختی بالا هستند. انتظار می‌رود چنین افراد به دلیل سخت‌کوشی، خودتنظیمی، عزت‌نفس بالا، درون‌گرایی، منبع کنترل درونی خودآگاه، توانا در حل مسئله و پیچیدگی شناختی بالا کمتر به استفاده آسیب‌زا از اینترنت و اعتیاد به آن روی می‌آورند (جمشیدی و سروقد، ۱۳۹۴). لذا منطقی است که سبک‌های هویت نقش تشخیص‌دهنده بر استفاده آسیب‌زا از اینترنت داشته باشد.

از آنجا که پژوهش حاضر در میان دانش‌آموزان شهر تهران صورت گرفته به دلیل نقش احتمالی عوامل زمینه‌ای، در خصوص تعمیم نتایج بایستی با احتیاط عمل شود. ناتوانی در کنترل شرایط مکانی یکسان برای تکمیل پرسشنامه‌ها توسط آزمودنی‌ها یکی از محدودیت‌های موجود در این پژوهش بود. حجم نمونه تحقیق محدود به دانش‌آموزان دختر شهرستان شهریار بوده است، برای رفع این محدودیت پژوهش‌های مشابه در مورد پسران و دختران به‌طور هم‌زمان و در سایر شهرها و فرهنگ‌های دیگر نیز اجرا شود. در پژوهش‌های آینده از طرح‌های ترکیبی (کیفی و کمی)، حجم نمونه بالاتر و روش‌های پیچیده‌تر آماری که امکان تحلیل عمیق‌تر و نتیجه‌گیری بهتر را فراهم می‌کنند، استفاده شود. با توجه به پیامدهای استفاده آسیب‌زا از اینترنت، از جمله تغییر دادن سبک زندگی، به‌منظور صرف زمان بیشتر در اینترنت و تلفن همراه، بی‌توجهی به سلامت خود، اجتناب از فعالیت‌های مهم زندگی، کاهش روابط اجتماعی و بروز مشکلات خانوادگی، مشکلات مالی ناشی از هزینه‌های بهره‌بردن از اینترنت و خرید آن و نظر به اهمیت سبک‌های هویت‌یابی در سلامت روان و جسمی دانش‌آموزان به‌عنوان قشر مولد جامعه لازم است تا به پدیده استفاده آسیب‌زا از اینترنت توجه بیشتری از سوی مسئولین به‌ویژه متصدیان آموزش و پرورش و مراکز مشاوره تحصیلی شود. بر اساس یافته‌های حاصل از این پژوهش می‌توان گفت استفاده آسیب‌زا از اینترنت در دانش‌آموزان شیوع زیادی پیدا کرده است و برای پیشگیری از خطرات و عوارض آن به متصدیان آموزش و پرورش و مراکز مشاوره در مدارس پیشنهاد می‌شود به سبک‌های هویت دانش‌آموزان توجه بیشتری کنند تا از

خطرات استفاده آسیب‌زا از اینترنت کاسته شود. برای جلوگیری از شیوع استفاده آسیب‌زا از اینترنت و پیشگیری از افزایش فراوانی اعتیاد به تلفن همراه، توسط سیاست‌گذاران کلان کشور اقداماتی انجام گیرد، نظیر آموزش نحوه صحیح از اینترنت و تلفن همراه در مدارس و رسانه‌ها، همچنین برگزاری اردوهای تفریحی، علمی و آموزشی برای دانش‌آموزان و پر کردن اوقات فراغت و برطرف نمودن خلاءهای زمانی به منظور کاهش زمان اختصاص داده‌شده به اینترنت از سوی دانش‌آموزان، آموزش روش‌های مدیریت زمان به آن‌ها در زمینه فعالیت‌های روزانه جهت نظم‌بخشی و نظم‌دهی به مسئولیت‌ها و عملکردهای روزانه و محدود نمودن استفاده آسیب‌زا از اینترنت از سوی آن‌ها را پیشنهاد می‌شود.

منابع

- اکبری، بهمن؛ خوش‌چین گل، نورا؛ نادری‌فر، نسرین؛ و موسی‌زاده، نصیبه. (۱۳۹۸). مقایسه تنظیم شناختی هیجانی و سبک‌های هویتی در نوجوانان بزهکار و غیر بزهکار. *مجله سلامت اجتماعی*، ۶(۲)، ۲۳۵-۲۲۷.
- پورابراهیم، تقی؛ حیدری، جعفر؛ و خوش‌کنش، ابوالقاسم. (۱۳۹۰). رابطه شیوه‌های فرزندپروری با سبک‌های هویت‌یابی و گرایش به مشاغل در نوجوانان. *فصلنامه علمی و پژوهشی مشاوره شغلی و سازمانی*، ۳(۸)، ۲۴-۱۱.
- جمشیدی، مژگان؛ و سروقد، سیروس. (۱۳۹۴). نقش میانجی سبک‌های هویت در رابطه بین تمایز یافتگی خود و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان دبیرستان‌های غیر دولتی. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۶(۲۰)، ۵۳-۳۷.
- متقی، شکوفه؛ و صفایی، صدیقه. (۱۳۹۶). بررسی شاخص‌های روانسنجی پرسشنامه استفاده آسیب‌زا از اینترنت. *فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، ۱۱(۲)، ۱۲۰-۹۲.
- مرتضایی، نسترن؛ و رحیمی‌نژاد، عباس. (۱۳۹۵). نقش سبک‌های هویت و احساس انسجام روانی در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت. *فصلنامه علمی و ترویجی رویش روانشناسی*، ۵(۴)، ۸۴-۷۱.
- ملک‌احمدی، حکیمه؛ جعفریان، اعظم. (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی اعتیاد به اینترنت (مطالعه موردی: شاهین‌شهر اصفهان). *دوفصلنامه جامعه‌شناسی تاریخی*، ۳(۲)، ۱۱۶-۹۳.
- Berzonsky, M. D., Soenens, B., Luyckx, K., Smits, I., Papini, D. R., & Goossens, L. (2013). Development and validation of the revised Identity Style Inventory (ISI-5): Factor structure, reliability, and validity. *Psychological assessment*, 25(3), 893.
- Bouizegarene, N., & Philippe, F. L. (2017). Longitudinal directive effect of need satisfaction in self-defining memories on friend related identity processing styles and friend satisfaction. *Self and Identity*, 1-12.
- Calvo-Francés, F. (2016). Internet Abusive Use Questionnaire: Psychometric properties. *Computers in Human Behavior*, 59, 187-194.
- Dewi, R. C., & Suleeman, J. (2017). The Relationship Between Parenting Dimension and Identity Style in Adolescents. *UI Proceedings on Social Science and Humanities*, 1.
- Pednekar, N. K., & Tung, S. (2017). Problematic internet use in adolescents: Role of identity styles, emotional autonomy, attachment, family environment and well-being. *Indian Journal of Health & Wellbeing*, 8(4).

- Yang, C. C., Holden, S. M., & Carter, M. D. (2018). Social media social comparison of ability (but not opinion) predicts lower identity clarity: Identity processing style as a mediator. *Journal of youth and adolescence*, 47(10), 2114-2128.
- Žukauskienė, R., Truskauskaitė-Kunevičienė, I., Kaniušonytė, G., & Crocetti, E. (2018). How do Lithuanian adolescents address identity questions? A four-wave longitudinal study on change and stability in identity styles. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(1), 41-60.

مجله پیشرفت های رفتارهای نوین در علوم رفتاری

The discriminational role identity styles in internet abusive use of students

Abstract

The purpose of this study was to discriminational role identity styles in internet abusive use of students. The research design was a two-group diagnostic function. The statistical population consists of all the female students of high school Shahriar city in year academic 2017-2018. For that 30 female students with internet abusive use and 30 female students without internet abusive use were picked through convenience sampling and revised identity style inventory of Berzonsky and et al (2013) were administered to them and were analyzed using discriminant analysis. The results of the discriminant analysis showed that identity styles female students can help to prediction internet abusive use. The function discriminant analysis assigned 81/7 percent of the female students with and without of internet abusive use. The findings clarified the importance of these variables in distinguishing female students with and without internet abusive use; hence these factors can be used in prevention of internet abusive use by counselors and psychologists.

Keyword: identity styles, internet abusive use.